

## Aaf gaat ondergronds

### Over het boek

Auteur: Nienke Berends

Illustrator: Isabel Bouttens

Uitgeverij: Clavis

Jaar van uitgave: 2020

### Over de makers

**Nienke Berends** is afkomstig uit het Nederlandse Zwolle. Na jaren in het onderwijs te hebben gewerkt vond ze dat het tijd werd voor een nieuwe stap in haar leven. Wat die stap precies inhield, wist ze toen nog niet. Totdat ze ineens een zin op papier zette, die uitgroeide tot haar eerste kinderboek: "Basta!". Ze schreef sindsdien nog drie andere boeken, waaronder twee avonturen van Aaf. Ze post, naast het schrijven van boeken, regelmatig gedichten op Instagram.

**Isabel Bouttens** is zelfstandig animator en illustrator. Ze maakt illustraties en animatiefilms voor muziek, theater, boeken, tijdschriften, prints, installaties... waarbij ze experimenteert met analoge en digitale technieken en zich laat leiden door haar herinneringen, dromen en alledaagse observaties. Sinds 2019 neemt ze deel aan het kunstproject "Blauwhaus" van artiest Wim Wauman. Daarnaast geeft ze ook les aan de kunstacademie van Wetteren.

## 1. VERHAAL

### 1.1 Begin

Bekijk met de juryleden de kaft van het boek:

- Wat vonden ze van de titel? Sprak hij hen aan voor ze het boek begonnen te lezen? Nu ze het gelezen hebben: vinden ze het een goede titel?
- Wat zien ze in de illustratie? Past deze bij het verhaal? Nodigt hij uit om te beginnen lezen?

Achteraan lees je: "Een nieuw, spannend verhaal van Aaf en haar beste vriend Tom." Dit is dus een boek in een reeks. Eerder verscheen "Aaf en het brievenmysterie".

- Zijn er juryleden die het eerste boek al gelezen hadden? Wat vonden ze ervan?
- Voor degenen die het nog niet gelezen hebben: vonden ze het vervelend dat het een boek in een reeks is? Misten ze informatie uit het eerste boek om dit boek helemaal te kunnen begrijpen?
- In het verhaal wordt af en toe naar het eerste boek verwezen (p.5, 16, 49). Maakt hen dat nieuwsgierig naar dat boek?

### 1.2 Personages

#### MATERIAAL

- Twee grote bladen papier
- Optie 1: kranten en tijdschriften, schaar en lijm
- Optie 2: kleurpotloden / stiften

De hoofdpersonages van dit verhaal zijn Aaf en Tom. Ze zijn goede vrienden, maar ook nogal verschillend. Verdeel de juryleden in twee groepjes en geef elke groep een groot blad papier. De ene groep werkt rond Aaf, de andere rond Tom.

**Optie 1** (als je voldoende tijd hebt): laat de juryleden uit de tijdschriften en kranten woorden / eigenschappen / uitdrukkingen zoeken die te maken hebben met Aaf of Tom, en ze op het papier plakken. Ze kunnen volledige woorden uitknippen als ze die vinden, of (zoals Aaf en Tom in het boek) letters om zelf woorden te vormen.

**Optie 2** (als je minder tijd hebt): laat de juryleden een tekening maken van Aaf of Tom en de eigenschappen eromheen schrijven.

Als het voor de juryleden moeilijk is om zelf eigenschappen te bedenken, kan je hen helpen met enkele mogelijkheden: slim, vrolijk, stil, uitbundig, onzeker, grappig, voorzichtig, lief, geduldig, zelfzeker, trouw, traag, ondernemend, snel, zorgzaam, nieuwsgierig, dapper, koppig...

Als iedereen klaar is, kom je weer samen en bespreek je de tekeningen met eigenschappen.

- Wil de andere groep nog eigenschappen aanvullen die volgens hen ontbreken?
- Lijken Aaf en Tom op elkaar of verschillen ze eerder?
- Ondanks hun verschillen zijn ze goede vrienden. Hoe vullen ze elkaar? (bv. Aaf daagt Tom uit om meer te durven, Tom is beschermend ten opzichte van Aaf) Wanneer zorgen de verschillen voor problemen? (bv. p.40-41: ze maken ruzie na het stelen van de kerstkransjes)
- Tom durft niet steeds nee te zeggen als Aaf een idee heeft. Is dat herkenbaar voor de juryleden?

### 1.3 Illustraties

Bekijk samen de illustraties in het boek.

- Bespreek de manier waarop de illustrator personages tekent: welke lijnen gebruikt ze om de gezichten te tekenen, hoe zien de handen eruit, welke houdingen nemen de personages aan...?
- Bekijk de achtergronden: is er veel detail, zijn ze leeg of vol, licht of donker...?
- Kunnen de juryleden zich dankzij de illustraties een beter beeld vormen bij het verhaal?
- Voegen de illustraties iets toe aan het verhaal of beelden ze uit wat al in de tekst staat?

De illustraties zijn in zwart-wit en grijstinten. Ga met de juryleden naar de website van de illustrator (<https://ibouttens.be/illustraties/>) en bekijk daar werk van haar in kleur.

- Waren kleurillustraties een meerwaarde geweest of is zwart-grijs-wit ok voor dit boek?
- Houden ze van deze stijl illustraties? Enkel van de zwart-grijs-witte, enkel van de gekleurde, of van allebei?

### 1.4 Einde

Op de achterflap van het boek staat er: "Een leuk eindejaarsverhaal met een bijzondere ontknoping."

Nu ze het boek gelezen hebben, klopt deze zin voor hen?

- Wat stelden ze zich voor bij "een eindejaarsverhaal"? Voldoet het verhaal voor hen aan die omschrijving?
  - Vonden ze het einde onverwacht? Op welk moment hadden ze een vermoeden wat er mis was met het laatste huis?
  - Wat vinden ze ervan dat Aaf en Tom niet gewoon vertelden over hun ontdekking? Wat zouden zij gedaan hebben?
  - Kunnen ze zelf een beter / spannender einde bedenken of is het net goed zo?
-

## 2. VERWERKING

### 2.1 Thema's

Hieronder lees je vragen bij vier thema's die in het verhaal aan bod komen. Elk thema houdt verband met één van de huizen waaronder de kruipkelder loopt. Je kan een gewoon kringgesprek over deze thema's houden. Maar als je een lokaal hebt met voldoende ruimte en wat meubels, kan je ze ook in een bewegings- en inlevings-opdracht verwerken.

#### Opdracht

##### MATERIAAL

- 
- Meubelstukken waar je kan onderkruipen (tafels, stoelen...)
  - Eventueel: doeken
- 
- Kleine attributen die naar elk huis verwijzen: kerstversiering (een kleine kerstboom, stalletje, ballen en slingers...) een bal, een schaal koekjes (idealiter kerstkransjes of schuimkransen zoals in het boek, maar dat hoeft natuurlijk niet), een schilderij
- 

Maak verspreid over de ruimte vier plaatsen / cirkels vrij. Elke cirkel stelt een huis voor.

Plaats tussen de cirkels telkens één of meer tafels of stoelen, zodat de juryleden hieronder moeten kruipen om van cirkel naar cirkel te gaan. Om het af te werken kan je zelfs doeken over de tafels of stoelen hangen en zo een donkere gang creëren.

Plaats de attributen in de cirkels:

- Cirkel 1: een kerstboompje, stalletje of andere kerstversiering
- Cirkel 2: een bal
- Cirkel 3: de schaal met koekjes of andere zoetigheid
- Cirkel 4: een schilderijtje

Ga in een kring in de eerste cirkel (= het eerste huis) zitten. Bespreek hier het thema "kerstmis". Laat de juryleden door de meubelstukken naar de tweede cirkel kruipen en bespreek daar het thema "broers en zussen".

Ga zo door. In de derde cirkel bespreek je het thema "stelen", in de vierde het thema "kunst".

#### Kerstmis

- Vieren alle juryleden kerstmis?
- Voor de juryleden die het niet vieren:
  - Wat weten ze over kerstmis?
  - Wat vinden ze van al die kerstelementen in het straatbeeld gedurende de laatste twee maanden van het jaar?
- Voor de juryleden die het wel vieren:
  - Zijn de elementen uit het boek (de kerstboom, het stalletje, het diner, de muziek, de kaarsen...) herkenbaar voor hen?
  - Hoe vieren zij kerstmis?

#### Broers en zussen

"Heb je een lekker rustig leventje, krijg je ineens twee krijsende zusjes. Ze moet er niet aan denken." (p. 24)

Aaf en Tom hebben geen broers of zussen. Dat het buurtjongetje wel twee zusjes heeft, wordt niet meteen als een cadeau beschouwd. Wat denken de juryleden hiervan?

- Begrijpen ze dat Aaf en Tom het zielig vinden voor het buurtjongetje?
- Aaf en Tom lijken het wel fijn te vinden om enig kind te zijn. Wat denken ze daarvan?
- Wat zijn de voor- en nadelen van broers en zussen?

### Stelen

“Is dat niet stelen?” zegt Tom twijfelend. ‘Nee, dat is niet stelen,’ zegt Aaf. ‘Dat is delen.’”

- Klopt het wat Aaf zegt? Waarom wel/niet?
- Kan stelen soms goed zijn of is het altijd verkeerd?
- Is stelen minder erg als het om iets kleins zoals een koekje gaat?

### Kunst

Het boek gaat over een kunstroof, twee schilderen van Picasso en Matisse.

- Welke ervaring hebben de juryleden met kunst? Zijn ze wel eens in een museum geweest? Wat vonden ze daarvan?
- Op pagina 77 staat wat achtergrondinfo over Picasso en Matisse. Vonden ze dat interessant? Kenden ze deze schilders al?

### Opdracht

#### MATERIAAL

- 
- Papier
  - Kleurpotloden / stiften
- 

Lees bovenaan pagina 48 de omschrijving van de twee gestolen schilderijen. Kunnen de juryleden op basis hiervan een tekening van de schilderijen maken? Je kan ieder jurylid één schilderij laten kiezen om te proberen tekenen.

Toon hierna de echte schilderijen (bijlages 1a en 1b).

- Lijken de tekeningen er een beetje op?
- Vinden ze de schilderijen mooi? Waarom wel/niet?

## 2.2 Kunstroof

Op het thema van de kunstroof kan je nog wat dieper ingaan. Het is immers echt gebeurd. Vooraleer je dat vertelt aan de juryleden kan je echter eerst polsen naar hoe zij dit verhaal ervaren hebben en hoe geloofwaardig ze het vonden.

Neem het boek op pagina's 54-55 er even bij, hier worden artikels over de kunstroof geciteerd.

- Zeven kunstwerken gestolen uit een bekende en goed beveiligde kunsthall: kan dit echt?
- De moeder van de hoofdverdachte die de werken verbrandt om haar zoon te beschermen: kan dit echt?
- Twee kinderen die bij toeval twee van die werken terugvinden: kan dit echt?

Toon de juryleden dit artikel uit Trouw:

<https://www.trouw.nl/nieuws/alle-schilderijen-roof-kunsthall-zijn-verbrand~b7d98f82/>.

Punten 1 en 2 van het lijstje hierboven zijn echt gebeurd. Punt 3 is uiteraard onstproten uit de fantasie van de auteur.

- Bekijken ze het verhaal met andere ogen nu ze dit weten?
- Wat vinden ze ervan dat de auteur een waar gebeurd feit heeft gebruikt als basis voor haar verhaal?

Misschien nog spannend om de juryleden mee te geven: afgelopen zomer werd bekend dat twee schilderijen misschien toch niet verbrand zijn (<https://www.telegraaf.nl/nieuws/1794005480/griekse-kunstrover-heeft-ook-monet-uit-kunsthall>). Wie weet komt er toch nog een echt vervolg op het verhaal...

## 2.3 Beoordeling

Vraag de juryleden om voor volgende waarden een voorbeeld te noemen uit het boek:

- iets grappigs (bv. de conversaties met meneer De Goede)
- iets spannends (bv. de tochten door de tunnel, de ontsnapping uit het laatste huis)
- iets goeds (bv. de redding van de kunstwerken)
- iets triestigs (bv. het einde, wanneer uitkomt dat Aaf en Tom iets gedaan hebben dat verboden is)

- iets moois (bv. een mooie zin of illustratie)
- iets raars (misschien vonden ze het verhaal achter de kunstweken raar? Of iets in de gedragingen van één van de personages?)
- iets slechts (dat kan iets slechts zijn in het verhaal zelf, zoals stelen of kunstwerken verbranden, of iets dat ze niet goed vonden aan de stijl van het boek)

Welke van deze waarden overheerste voor de juryleden?

- Vonden ze het vooral spannend of vooral grappig of...?
  - Vonden ze het een heel/eerder goed of een minde goed boek? Waarom?
- 

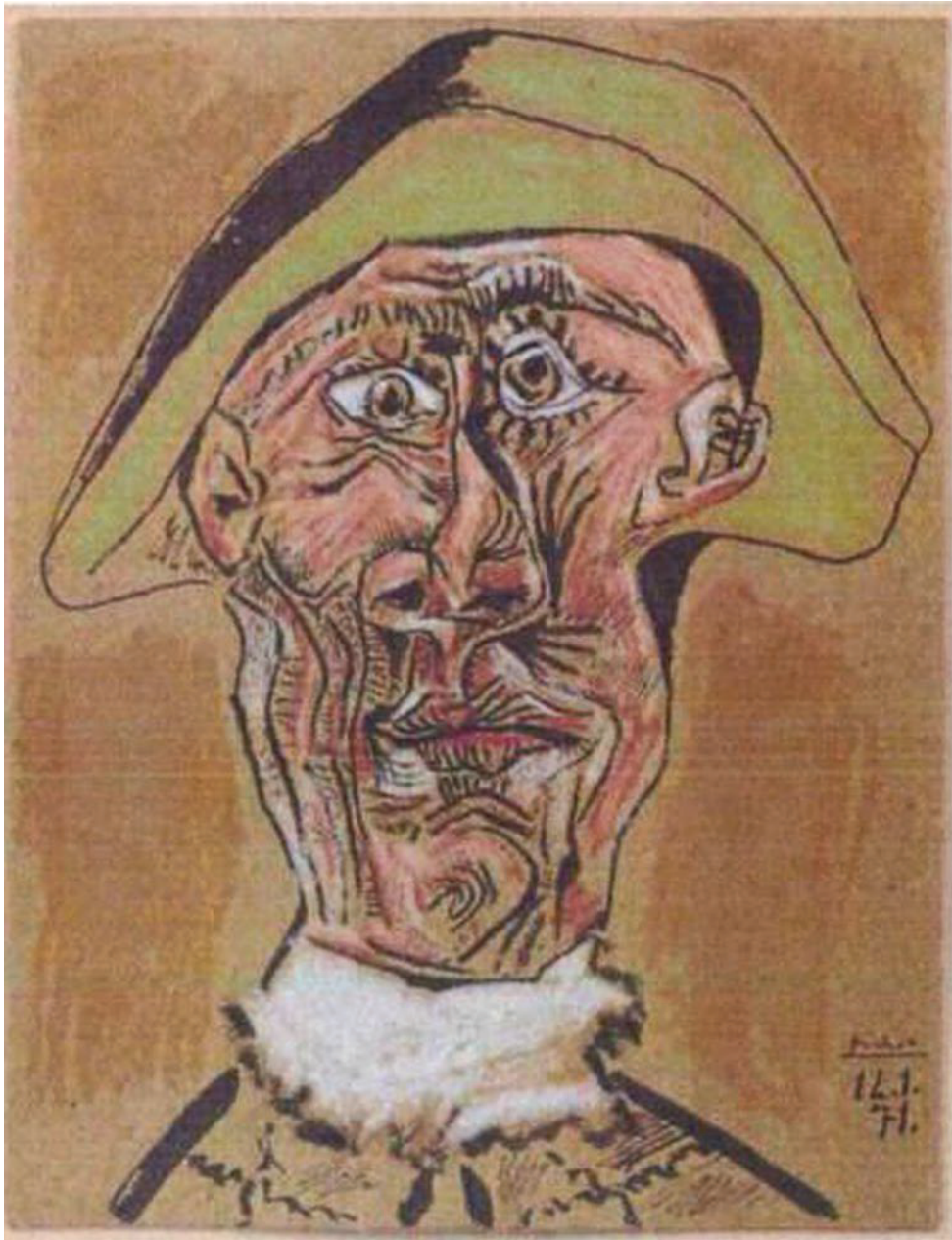
### 3. VERDER LEZEN

- Wolken boven Waterdorp / Hilde Vandermeeren en Harmen van Straaten (ill.) (Davidsfonds/Infodok, 2015)
  - Zondag, maandag, sterrendag / Anna Woltz en Annet Schaap (ill.) (Querido, 2017)
  - Wat ik wens / Reine De Pelseneer en Richard Verschraagen (ill.) (De Eenhoorn, 2017)
  - Rosie en Moussa / Michael De Cock en Judith Vanistendael (ill.) (Querido, 2010)
- 



Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Ga naar [www.deleesjury.be](http://www.deleesjury.be), klik op 'Lezen' en dan op de juiste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

**Bijlage 1a:**



Pablo Picasso: 'Tête d'Arlequin' (1971)



**Bijlage 1b:**



Henri Matisse: 'la Liseuse en Blanc et Jaune' (1919)